

JUDICIUM
JURISPRUDENTIÆ
CIVILIS,

Super Quæstione illa,
An ad hoc,

A. 4.

Ut quis homicida proditorius
dicatur, & Immunitate Ecclesiastica privetur,
requiratur

QUALITAS AMICITIÆ.

Quod

Deo ter Optimo Maximo Auspice,

Et

ASSENSU INCLYTÆ FACULTATIS JURIDICÆ,
PRÆSIDE

CHRISTOPHORO
CHLINGENSPERGER

Doctore, Professore Ordinario, & Consiliario
Electoralis.

Disputationi publicæ proposuit

12 FRANCISCUS XAVER. JOSEPHUS
UNERTL, J. U. Candidatus.

Mense Januarij Anno M. DC. XCVII.

INGOLSTADII, Typis Thomæ Grals, Typogr. Academicæ,

Biblioteca
ASTRA, Sibiu

P.C.N. 22

S 11 1023

SERENISSIMO

ET

POTENTISSIMO

PRINCIPALI

AC

DOMINO, DOMINO

MAXIMILIANO

EMMANVELI

Utriusque Bavariæ, nec non Superioris Palatinatus Duci,

Comiti Palatino Rheni,

S.R.I. ARCHIDAPIFERO

ELECTORI,

Landgravio in Leuchtenberg, &c.

Principi ac Domino suo

Clementissimo,

Serenissime , ac Poten-
tissime

PRINCEPS,

DOMINE

Domine Clementissime.

MInor sum, SERENISSIME AC POTENTISSIME PRINCEPS, ELECTOR CLEMENTISSIME, quàm ut SERENITATIS VESTRÆ pro servanda Christianitate, & toto Sacro Romano Imperio

perio susceptos incredibiles labores, innumera pericula, & tot partas in utroque præpotentibello victorias celebrem. Non patiuntur tredecim annorum Trophæa, sese tam paucis lineis concludi, quorum unumquodque magnum Librum meretur. Immortalem Nominis gloriam Integra Regna, Orbis loquitur universus; testatur Hungaria virtute SERENITATIS VESTRÆ liberata, Belgium conservatum, miratur Italia, adgratulatur Germania. Id ago subditorum minimus, & paucos hosce manipulos super Jure Asyli Ecclesiastici, atque Controversia hujus rei facile celeberrima intra paucos dies in Universitate Ingolstadiensi collectos, studij mei testes, ad SERENITATIS VESTRÆ Clementissimos pedes unà mecum prosterno. Asylum quæro sub SERENITATIS VESTRÆ Clementissima protectione, nullius sceleris magis Reus, quàm Ingratitudinis, quantoscunque annos in servitijs SERENITATIS VESTRÆ unàcum Patre meo toto vitæ tempore fidelissimè servire potero. Quid enim Infimus cum Patre reponam tantis gratijs? tot Clementissimis favoribus? quid Sere-

nissimis obtutibus, quibus me nuper Bruxellis
dignari, & inter famulos suos numerare Clemen-
tissimè voluit SERENITAS VESTRA. Benefi-
cij hujus magnitudo, & tot Gratiarum memoria
non finit ampliùs quid loqui, quàm ut ELEC-
TORALI SERENITATI VESTRÆ pro totius
Europæ præsidio, Patriæ verò solatio unico Lon-
gam vitam, omnem felicitatem, & innumeras
adhuc victorias à Deo apprecer, mihi verò non
modò à Clementissimo Asylo hoc non extrahi,
sed in eo mori posse.

Serenitatis Vestræ

Subjectissimus & devotissimus servus

Franciscus Xaverius Josephus Unertl.

Præfatio.

Non dubitamus, Amice Lector, quin expendens nostra, quibus vivimus, tempora, ex parte faveas propositæ Quæstioni. Nunquid enim singulis annis complures Atroces Homicidas videmus Sacro Asyli Jure salvari, & servari? Nunquid intra paucas hebdomades in non multum disita, & nota Civitate ejusmodi duo immanes Homicidæ ope Immunitatis Ecclesiasticæ evolârunt. Et Res ista tam frequens est, ut etiam Laicorum Judicum in requirendis hisce Reis sollicitudo lassari videatur, tanquàm receptus hoc sacro Asyli Jure videretur jam certum effugium habere. Certè abulum hujus rei graviter sentit *Gregor. Tholos. in Synt. Juris universi L. 33. c. 22. n. 3.* ubi vult, consuetudinem hanc confugiendi ad loca sacra tanquàm Bono communi præjudiciosam, eò quòd det occasionem delinquendi, servandam non esse. Quin indignatus jam olim Poëta fuit, quòd Deorum Ara profuisset scelerato. Ita canit *Ovidius L. 5. Metamorph. de Persei, Phineique pugna.*

Ut stetit ille toro, Stratis tum denique Perseus

Exsiliit, teloque ferox Inimica remisso

Pectora rupisset, nisi post altaria Phineus

Isset, & indignum! Scelerato profuit Ara.

Enimverò quidquid sit, Nos cupimus Templis, & Dei Ecclesijs omnem Reverentiam servari, mediâ viâ tanquam tutissimâ incedere, & sic saltem Homicidis insidiosis Jus Asyli negare, vel saltem disputabile reddere. Et nunquid satis, recipi Homicidium deliberatum, & ex proposito? Si Nobiscum non sentis, & in sensu tuo abundas; tantundem Juris etiam Nobis concede. Libellus iste parvus est pro ratione temporis, nec refert, nam ingenij vires molem non exigunt.

Errores, si qui irreperint, vel Typographici vel alij,

temporis angustijs adscribe, & ipse emenda,

Lege & Judica, sed non vice

versa,

APPROBATIO

Theologica.

Cum hoc Judicium Jurisprudentiæ Civilis de homicidio proditorio contra fidem aut bonos mores nihil judicet, sed opinionem, minus quidem hæctenus receptam, contra communem novis rationibus subtiliter inventis illustret, dignissimum censeo, ut typis imprimatur, & publicæ disputationi committatur, ut tam Utriusque Partis veritas certius elucescat, quàm Prænobilis D. Defendentis promptissimi ingenij vis, & eximia Doctrina privatim notissima etiam publicè innotescat.

GEORGIUS PRUGGER S. J.
SS. Theol. Professor. Ordin. &
p. t. Decanus.

APPROBATIO

Juridica.

Questionem in Frontispicio propositam, utrùm ad dicendum homicidam proditorium, eumque immunitate Ecclesiastica privandum Amicitia Qualitas desideretur; pro utraque parte discissam prælo & prælio Scholasticò proximè subijciendam, ut Prænobilis, & Doctissimus Dominus Defendens de suis in Juris prudentia exantlatis laboribus & progressibus mihi jam præterito anno in privatis Pandectarum Collegijs, in quibus & ipse ex optimis unus numerabatur, abundè probatis, etiam publicum edere queat Specimen, judico dignissimam.

GEORGIUS WIDMONT ab
Offendorff J. U. Doct. Sac. Cæsar. Majest. & Sereñis. Elect. Bavar. Consil. Pandect. & Feud. Professor Ordin. & nunc Facult. Juridicæ Vice Decanus.

IN NOMINE DOMINI
NOSTRI
JESU CHRISTI

Ad omnia Consilia , omnesque actus semper
progredimur L. 2. in prin. Cod. de Off. Praefect. Prator.

ASSERTIO I.

Facti Species.

SUMMARIUM.

1. Proponitur facti species , & argumentum ad disputationem in-
troducitur.
2. Quaestiones duae inde orientes derivantur.
3. Causa assertur argumenti ad disputationem propositi.
4. Ostenditur , quibus hoc thema , & ejus discussio conveniat.

Clodius miles Guriam commilitonem suam sibi jam
aliunde inimicam , & cum quo ante aliquot dies aper-
te , & non leviter rixatus erat , per insidias à ter-
go aggressus , ferro in cautum , & nihil cogitantem
transfixit ; cæde verò ita perpetrata sub tentorium ,
in quo altare missæ Sacrificio destinatum erat , confu-
git. Dux exercitus , ut Clodius non violato sacri alyli jure capere-
tur , jussit tentorium refigi , altare tolli , & castra moveri. Sed Clo-
dius ab amico monitus acceptam ex altari aram , seu altare , quod por-
tatile vocant , secum asportavit. Ex qua Facti Specie quaestio ori-
tur

tur duplex, prima, an Clodius secundum se dicatur homicida proditorium, & sic abstradendo à loco, ad quem hinc & nunc confugit, gaudeat immunitate sacri asyli, vel an non gaudeat? Secunda quaestio, an hoc privilegium abstradendo à Clodio, & ejus occisione, extendatur ad altare portatile. Et in nostra quidem sententia cessat resolutio ad secundam quaestionem, quia Clodium ex hac sola sua occisione tanquam homicidam proditorium ab Immunitate Ecclesiastica excludemus, prout ex hac causa ad propositam secundam quaestionem etiam solum paucis verbis sumus responsuri; casum verò ideo integrum retulimus, quia eum in hisce ferè terminis Amicus quidam noster priori anno 3. Decembris pro Resolutione domestica proposuit, cujus bonâ veniâ eundem hinc ad propositum nostrum applicamus, ut à pluribus tragædiis nostrorum temporum nos alienos ostendamus, & solum veritati ulterius indagandæ intentos. Nec poterat forsan intra tam breve tempus, & paucos dies, quibus Prænobilis Dominus Defendens cupit publicum maximæ suæ eruditionis specimen præbere, aptius argumentum seligi, quàm quod in Principum curijs, & Episcoporum consistorijs pro hoc tempore non modicè moveri intelligimus. Examinatur hoc thema passim à Civilibus sub tit. Cod. de his, qui ad Eccles. confug. & à Canonistis, sub tit. de Immunit. Eccles. & cap. 1. extra de homicid. Nobis verò est specialiter proprium, quòd etiam inter res criminales, quarum Instructio nobis extraordinariè clementissimè est demandata, à Prospero Farinacio, & à Laurentio Mattheu, constitutionibusque Bavaricis referatur.

A S S E R T I O II.

S U M M A R I U M.

1. *Clodius in proposito themate gaudet immunitate Ecclesiastica, & quare.*
2. *Excluditur à sacro asylo solum homicida proditorium, & quis talis.*
3. *Ad rationem homicidij proditorij requiritur qualitas amicitiae, & ibi hujus rei exempla.*
4. *Quid juris si quis occiderit inimicum reconciliatum.*
5. *Qui inimicum suum occidit, non privatur jure sacri asyli.*

6. Longè minus qui proximum suum tantum proditorie vulneravit.

Quod verò Clodius in proposito casu secundum se gaudeat immunitate sacri asyli, videtur juxta communem totius prope Christiani orbis sententiam ideo extra dubium esse, quòd in facto supponatur, Guriam commilitonem per insidias, & incautum à tergo transfixum esse, postquam inimicitia jam præcessissent, atque sic causa jam extitisset, ob quam Guria sibi à suo Inimico præcavere & potuisset, & debuisset; sibi propterea neglectum imputaturus, qui verò ita occidit Inimicum suum, etiam per insidias & industriam, à tergo incautum, vel nihil cogitantem, non dicitur homicidia proditorius secundum doctrinam Bart. in *L. perspicendum* 11. §. 2. ff. de pan. excluditur verò in Bulla Gregorij. XIV. edita de hac re anno 1591. præter Assassinos, & in Ecclesia Occidentales vel mutilantes ab hac asyli immunitate solus homicida proditorius, seu ut verba habent summi Pontificis ibidem, *qui proximum suum proditorie occiderit*, proinde Clodius quoque hujus sacri privilegij securus est, tanquam non censendus homicida proditorius, utpote qui suum Inimicum sustulit; requirunt ergo Interpretes isti ad rationem homicidij, ut id fiat sub specie amicitia, aliud simulando, aliud agendo, habentque illum demum pro tali homicida proditorio, qui per insidias seu dolum, & sub specie amicitia, aut nullius præexistentis Inimicitia per reconciliationem sublatæ, aut sub specie promissionis seu fidei datæ de non offendendo incautum, & nihil prævidentem & suspicantem ferrò, sclopetò, aut venenò occidit; atque sic privant Immunitate Ecclesiastica, qui parentes, conjugem, Dominum, familiarem, contubernalem, commensalem, commilitonem, socium itineris, nulla inter eos præcedente rixa, aut Inimicitia, atque sic nullam metuendi causam habentem voluntarie occidit, ut docet cum communi Thom. Delben. de Immunit. Ecclesiast. cap. 16. dub. 20. sect. 1. 2. 3. & 5. Ex hac ratione etiam excludunt à sacro asyli jure illum, qui Inimicum reconciliatum, rancore fictè solùm sublato, at postea redeunte, occidit, præsertim si hunc exterius non manifestavit, nec aliter & facile redivitum esse occisus potuit rationabiliter suspicari, deceptus proinde amicitia aut reconciliationis specie, nec habens causam sibi præcavendi, ut tradit Prosper. Farinac. *L. 2. consil. 168. n.*

75. Augustin. Barbof. *de univers. jur. Eccles. cap. 3. n. 93.* Thom. Delbene. *cit. cap. 16. dub. 20. sect. 3. n. 1. & seq.* Ubi subijcit, de amico reconciliato sic per insidias sublato alios satis probabiliter contrarium asserere, eò quod amicus reconciliatus æquipolleat Inimico juxta illud, *Amico reconciliato ne credas in æternum.* Et ita fuisse decisum in curia Archiepiscopali Neopolitana, testatur ibidem Riccius *part. 1. decis. 168. n. 1.* Sicut verò hujusmodi homicida, qui Inimicum reconciliatum à tergo, & nihil cogitantem per insidias occidit, non per omnes adversarios nostros sacra immunitate privatur, ita ab ea non arcent, qui inimicum suum in propria Illius Domo, aut in suam alicujus debiti causã venientem, incautum & inermem à tergo etiam aggreditur, & occidit, vel etiam venenò perimit, eò quod hæc occisio, licet præmeditata, & insidiola, propriè loquendo proditoria non sit, hoc ipso, quòd sub specie amicitie non processerit, ut attestatur cit. Delbene *D. dub. 20. sect. 2. n. 5.* Eminentiss. Cardinal. de Luca. *sheatr. verit. part. 4. L. 14. dicus. 9. n. 8.* Longè minùs privant hoc privilegio, & hoc etiam ex nostra Sententia, qui proximum solùm proditoriè vulnerat, aut venenum præbet, si mors non sequatur, cum talis occidisse non dicatur. Augustin. Barbof. *de jur. Ecclesiast. lib. 2. cap. 3. n. 90.*

A S S E R T I O III.

S U M M A R I U M.

1. Proponitur Fundamentum sententia requirentis ad proditorium homicidium qualitatem amicitie.
2. Verba formalia ipsius Bartoli asseruntur.
3. ulteriores textus ab adversarijs asseruntur, & ratio proditionis explicatur.
4. Adversarij stabiliunt suam sententiam ulterius ex sacro jure canonico, & jure divino.
5. Argumentantur adversarij ratione & quomodo.
6. Affertur autoritas pro hac communissima omnium sententia, & qualis.

Fundamentum verò hujus communis Sententiæ, quæ ad rationem proditorii homicidij, prout id immunitate Ecclesiastica privatur, requirit qualitatem Amicitie, situm est potissimum in autoritate Bartoli, cujus in *L. perspicendum 11. §. 2.*

ff. de pæn. hæc sunt verba; aut proposito delictum fit, quandoque ex proposito antecedenti; & istud delictum committitur duobus modis, uno modo insultando; est autem insultus in alium saltus, ut probatur in *L. 1. §. cum arietes. supr. si quadrup. pauper. feciss. dicat.* & *L. ille qui aggressorem. §. 3. ff. ad leg. Cornel. de sicar.* alio modo committitur ex proposito proditoriæ, est autem prodere unum actibus ostendere, aliud in mente gerere, ut notatur supra de prævaricat. *L. 1. & supra ad L. Ful. Majest. L. 4. imprim.* Et ideo si veniens tecum tanquam Socius itineris, nulla interveniente rixa, te percutio, non possum dici contra te fecisse insultum, sed dicor hoc fecisse proditoriæ, quia aliud gerebam in animo, quam illud, quod gerebam in actu, pro hoc *Cod. de delatorib. L. fin. Lib. 10.* Vel si sedens tecum in mensa hoc faciebam, vel si cum tibi essem Amicus, saltem inter te, & me nullus erat rancor, percussi te de retro. Secus si esses mihi Inimicus, ita quod esset rancor inter te, & me, & tunc te proditoriæ non percutio, quia illud, quod facio, in actibus ostendebam, scilicet me tibi deservire velle. Huculque Bartolus, quem velut avem præventem secuta est reliqua Doctorum caterva cum Anton. Gomez. *variar. resol. lib. 3. cap. 3. n. 5. Jacob. Menoch. de arbitrar. Jud. cas. 361. n. 24. Giga de crim. lesa majest. Rubr. de proditorib. n. 16. & 17.* ubi propterea valde invehitur in Cæsa rem Borgiam Filium Alexandri Sixti, Pontificis maximi Ducem nuncupatum Valentium, qui fingens se amicum Baldi Feltrij eius nominis primi Ducis Urbini sub hac specie quæsiivit, eum interimere, quem propterea proditorem nuncupari consuevit *Jaf. Consil. 86. vol. 3.* ut videre apud *Farinac. quest. 18. n. 74. in fin.* Textus insuper adducunt ex Jure civili, & imprimis *L. cujusque dolo 4. ff. ad L. Ful. Majestat.* qua Ille, qui exercitum populi Romani dolo malo tanquam amicus in hostium insidias induxit, pro proditore habetur. Deinde utuntur *L. fin. Cod. de delatorib.* ubi servus proditor censetur, qui Dominum defert tanquam amicus domesticus. Denique *L. omne delictum §. exploratores L. proditores ff. de re militar. L. 2. Cod. qua res exportar.* quibus locis transfugæ exploratores, proditores dicuntur, qui inter nos velut amicos degentes arcana hostibus produnt, eosque instruunt, ut adeo manifestum esse videatur, veram prodicionem esse, quæ sub specie amicitia commissa est,

eoque crimine Amicis duntaxat, locijs, vel Necessarijs, aut patriæ infidias strui. Stabiliunt præterea Adversarij suam sententiam ex sacris Canonibus, ex sacris litteris, & ratione. Et quidem ex sacro jure canonico producunt tex, in *cap. Clericus qui 3. distinct. 46.* ubi dicitur Clericus, qui adulationibus & prodicionibus vacare deprehenditur, ab officio degradari debere. Ex sacris paginis afferunt Psalm. 55. ubi Christus de Juda proditore prophetice conquerens: *Si Inimicus, inquit: Meus maledixisset mihi, sustinuissem utique &c. Tu verò homo unanims, & notus meus, qui simul mecum dulces capiebas cibos &c.* Item Psalm. 40. *Homo pacis mee, in quo speravi, qui edebat panem meum, magnificavit super me supplantationem.* Sic etiam Regum Sapientissimus Joab Principi exercitus David Patris sui in Tabernaculum, & ad altare confugiens non pepercit propter homicidia, quibus Abner Principem Militiæ Israel simulando amplexum, & Amasam Principem exercitus Juda exosculando, salve mi Frater, dicendo interfecit. *Reg. lib. 3. cap. 2. v. 28. & 32.* Ratione verò sic argumentantur. Ullus Vulgi equidem etiam illum, qui inimicum per insidias tollit, proditorem vocat, verum improprie, & largò modò, ut respondet Delben. *cit. sect. 5. n. 5. in fin.* cui modo loquendi, etsi locus esse possit in materia favorabili, in odiosa tamen, & derogante Immunitati ac Venerationi Ecclesiarum, aiunt, præferendam esse propriam, & strictam acceptionem. Vincent. de Franc. *decis 713. n. 16.* atque in dubio respondendum pro Immunitate, cujus causa pia, & favorabilis est; continetque privilegium concessum per modum legis, insertum juri communi, qualia privilegia latam interpretationem accipiunt. *cap. Quia circa. 22. de privileg. cap. olim. 16. de V.S. L. beneficium.*

6 *ff. de constitut. Princ.* Ita ratiocinantur, sentiuntque, atque opinionem suam vocant communem, indubitatum, ac ferè certam Guazzin. *defens. Reor. 1. cap. 38. n. 48.* Ricc. *part. 1. decis. 168.* Marc. Anton. Genuenl. *prox. Archiepiscop. cap. 94. n. 2.* Dicens, eam semper servatam in Regno Neopolitano. Prosper. Fagnan. in *cap. inter alia n. 49. de Immunit.* aiens, eam post constitutionem Gregorij XIV. difficultate carere. Francisc. Zypæ. *lib. 3. Jur. Can. de Immunit. respons. 2.* P. Christoph. Haunold. *de Just. & Jur. tom. 6. tract. 1. n. 219.* allegans præxin supremi Senatus Ca-

stellan, Alexand. Sperell. *decis. 23. & decis. 175.* confirmans eam sacris Consultis Romanis, & allegans Doctores Juris Ecclesiastici ferè in integra Centuria, homicida ergo Proditorius esse nequit hostis vel Inimici quomodocunque incauti & nihil prævidentis, aut suspicantis à se perempti etiam ex tribunalium praxi, teste Decian. *criminal. lib. 7. cap. 3. n. 10.* ubi asserit, proditorem aliquem existimari ex eo, quod nulla præcedente Inimicitia offendat. Thom. Delben. *De Immunit. Ecclesiast. cap. 16. dub. 20. n. 8. in fin.* Ubi ait, ita declarasse Clementem 8. summum Pontificem per breve ad Archiepiscopum Panormitanum Die 6. Februarii 1597. Næ hanc sententiam fuisse admittam à prædicto Clemente VIII. attestatur etiam differtis verbis Prosper. Farin. *In appendice de Immunit. n. 143.* Ubi propterea mutavit sententiam.

A S S E R T I O IV.

S U M M A R I U M.

1. *Adversariorum sententia & auctoritas est venerationi.*
2. *Homicidium consideratur in quadruplici forma, & quali.*
3. *Inter has species sicut est differentia in ordine ad pœnam, ita etiam ad sacrum asylum.*
4. *Quid in hac re statuunt leges civiles, & qua olim mens concedentium jus asyli & Imperatorum.*
5. *Explicatio capit. 1. de homicidio, & qua tunc inter Doctores controversia.*
6. *Homicidium factum ex proposito tunc ab aliquibus excludebatur immunitate Ecclesiastica, & quomodo.*
6. *Controversia tunc inter Doctores de hac re agitata, & per Gregorium XIV. decisa.*

Quamquàm verò sese ista turris instar habeant munitissima, atque hæc egregia sint adversariorum argumenta, quamquam etiam difficile sit, contra torrentem niti, tamque multis contradicere, propè temerarium, nihilominus quia fortissimorum etiam Propugnaculorum vires non magis patefcunt, quam si crebrò ab hostibus tentantur, ideò Nobis, postquam 20. annis, ut cum Andr. Fachim. *lib. 2. cap. ult.* loquamur, laxum hoc

volvimus, licebit bonâ Adversantium veniâ, etiam animi nostri
 2 senta in contrarium aperire. In qua re ut ordinatè procedamus,
 homicidium consideramus in quadruplici forma. Et quidem in
 prima, si id factum magis casu, quàm animo deliberato, vel ex-
 proposito, ut si quis fortè in rixas incidit, & alterum occidit. In
 secunda forma, quando id factum est ex animo deliberato, & ex
 proposito, aperto tamen Marte, & sine insidijs, ut si provocatus
 occidit provocantem, vel vicissim. In tertia specie, quando illud
 factum est per industriam & insidias, hoc est, quando quis alte-
 rum incautum, & nihil cogitantem, sive amicus fuerit, sive Inimi-
 cus, ex astutia ita occidit, ut pro tunc ei omnis defensio fuerit præ-
 cisa, industria enim dicitur ingeniosa diligentia *L. nulli. §. fin. Cod. de
 Episcop. & Cler.* Insidiaz verò vocantur technæ & machinatio-
 nes, ac velut saquei quidam latentes. arg. *L. 3. ff. de Inst. & Jur.* quæ
 non conveniunt simplici & animo proposito deliberato, ut pulchrè
 advertit Tiber. Decian. *lib. 6. cap. 28. n. 15.* in quarta denique for-
 ma consideramus homicidium factum sub specie amicitiaz, aliud si-
 mulando, aliud agendo, ut si quis amicum suum in mensa, & itine-
 ris Socium occidit, ita ut necessaria qualitas sit amicitiaz simulatio,
 & exclusio omnis Inimicitiaz præcedentis, de quo Bart. in *d. L. 11.
 §. 2. ff. pæn.* Decian. *lib. 7. cap. 29. n. 10.* Quemadmodum verò
 3 erat differentia inter has species quatuor in ratione perpetrandi,
 & in ordine ad pœnas, ut tradunt textus & Doctores in *L. propter
 insidiosas. Cod. qui accus non poss. L. 4. ff. ad leg. Jul. Majest. L. fin.
 Cod. de delatorib.* Joan. Brunnem. *ibid. in fin.* Prosper Farin. *lib. 1.
 quest. 18. n. 73.* & communiter Criminalistæ in *art. 124. & 137. &
 seqq.* ita quoque circa jus asyli, seu Immunitatem Ecclesiasticam
 hæc discrimina ante constitutionem Gregorij XIV. observabantur,
 & quidem etiam homicidium in secunda specie, (quidquid sit de
 prima) seu quod dicimus ex proposito & animo deliberato per
 venerandas Leges Romanas, quæ divinitus per ora Principum no-
 4 scuntur promulgatæ. *cap. fin. caus. 16. q. 3.* excludebatur ab Im-
 munitate Ecclesiastica, ut est tex. expres. in *Novell. 17. cap. 7. Ne-
 que autem homicidis, neque adulteris, neque Virginum raptori-
 bus delinquentibus terminorum custodes cautelam, sed etiam in-
 de extrahes, & supplicium eis inferes.* Ratio est, quia ab initio
 mens

mens concedentium Immunitatem non alia fuit, quam velle præstare refugium miseris, qui humana fragilitate & casu in aliquod crimen ineutrissent, non verò secleratis, & qui ex proposito solent occidere, ut differtis verbis testatur ibidem Imperator Justinianus *cap. 7. Formalia; non enim talia delinquentibus parcere competit &c. deinde templorum cautela non nocentibus, sed legis datur à lege.* Tiber. Decian. *lib. 6. cap. 29. n. 1.* Christinæ. *vol. 2. Cod. lib. 1. de sit. 12. decis. 46. n. 6.* notanter Gregor. Syntagm. *jur. lib. 32. cap. 22. n. 3. in fin.* ubi Autores isti clarissimi rationem à Jure Civili modò datam circa materiam hanc sacri asyli justissimè urgent, & considerant: Atque sic etiam Principes & Imperatores alylorum privilegij plerumque inferi voluerunt, illos tantùm homicidas, qui calore & feruore iracundiæ, vel ad conservationem vitæ suæ quempiam occiderunt, Immunitatis alylorum capaces esse, non item illos, qui animò deliberatò, vel ex proposito occidissent, tanquam illos aggratiandi, non hos; sola potestas esset, ut videre apud Joan. Harprecht *§. 1. n. 25. Instit. de his, qui sui vel alien.* Heig. *part. 2. Quest. 24. n. 56.* Postquam verò Jura Canonica supervenerunt, & in *cap. 1. de homicid.* constituerunt, *ut si quis per industriam occiderit proximum suum, & per insidias, ab altari evellatur, ut moriatur;* tanquam sacra Ecclesiarum immunitate indignus, tunc enata est inter Doctores controversia celebris, anne homicida ex animo deliberato gauderet imposteriorum sacro asyli privilegio, essentque intantum per hæc jura Canonica Leges, & Constitutiones civiles priùs ex *Novell. 17. recitatæ correctæ,* vel non, ita ut demum homicidium sub tertia specie per insidiosam industriam perpetratum exciperetur? Affirmativam sententiam sustinebant complures Interpretes, nec distinguebant, an quis amicum suum, vel Inimicum, & præcedente inimicitia alterum occidisset, atque sic communissimè negabant ei Immunitatem, quisquis veneno, vel alias ausu insidiolo incautum, sive Amicum, sive Inimicum sustulit. P. Laym. *Theol. Moral. Lib. 4. tract. 9. cap. 3. n. 8.* Tiber Decian. *Lib. 6. cap. 28. n. 19.* Farinac. *quest. 28. n. 14.* Jul. Clar. *lib. 5. sent. 9. 30. n. 11. 12. 13.* Covarruv. *variar. resolut. Lib. 2. cap. 20. n. 7.* qui ergo correctionem Juris Civilis per *cit. cap. 1. de homicid.* sustinebant, perpendentes hunc textum, existimabant, homicidas extrahendos esse ab Ecclesia, quoties proditio intervenerit, quòd

significari dixerunt Insidiarum nomine, ut in terminis advertit Andre. Fachin. *Lib. 9. cap. 93.* & bene pro Nostra sententia notandum est. Altera Opinio negativa, & quòd tunc stante sacro Jure Canonico relato in *cap. 1. de homicid.* excluderetur ab Immunitate Ecclesiastica homicida ex proposito, & animo deliberato, propugnatur ibidem ab Andr. Fachin. *d. cap. 93.* & quidem ex sequentibus rationibus. I. Quia Juri Civili consentanea est, quo certum est, homicidis hanc Immunitatem esse à Justiniano ademptam. Licet verò Jus Canonicum spectandum sit in hac re, & Juri Civili præferendum, tamen nullibi quidquam expressè constitutum Jure Canonico videbatur illi apparere contra Imperatoris legem. Notam verò esse juris Pontificij ac Cæsarei concordiam, si non contra expressè sit cautum. *cap. 1. & 2. de novi oper. nuntiat.* II. Quia textus in *cap. 1. de homicid.* immunitatem hanc ei adimit, qui per industriam occidit, occidere verò per industriam videtur, qui ex proposito, & animo, ut vocant deliberato ac præmeditato occidit, nihil est enim aliud per industriam occidere, quàm dedità operâ & ex proposito. III. Quia is, qui animo deliberato quempiam vult occidere, & occidit, sine dubio vitæ illius insidias parat, tempus scilicet & locum expectans, ut eum commodè aggredi, & occidere valeat. IV. Et hunc sensum esse *cap. 1. de homicid.* demonstrat Fachineus eò quòd sumatur ex *cap. 21. Exodi.* ubi sic habetur: *qui percusserit hominem volens occidere, morte moriatur, qui autem non est insidiatus, sed Deus illum tradidit in manu ejus, constituam ipsi locum, in quem fugere debet. Si quis per industriam occiderit proximum suum & per insidias, ab altari meo evelles eum, ut moriatur.* Ecce primo loquitur de eo, qui volens, hoc est, ex proposito, ut nunc loquimur, occidit, & iste debet mori; secundò de eo, qui non est insidiatus, id est, qui non ex proposito occidit; & iste gaudet immunitate; tertio, quia poterat dubitari, an primus, qui scilicet volens occidit, proximum suum, per industriam & insidias occidit; immunitate gauderet, respondetur ibi non gaudere &c. Et hanc opinionem tanquam verissimam sequitur

7 Iud. Molin. *de just. & jur. tract. 3. disput. 23. n. 3.* Atque hæc his, & controversia, cum tunc temporis inter Doctores maximè agitaretur, atque incertum esset, an homicidium ex proposito & animo deliberato idem esset, ac homicidium per industriam & insidias

fidias commissum, superveniens postea Gregor. XIV. in celebri sua Bulla *cum alias* diremisse censendus est, & constituisse, quod solum homicida per insidias & industriam, hoc est, qui proditorie proximum suum occiderit, ab Immunitate Ecclesiastica removendus sit, non verò homicida ex proposito, & animo ita deliberato, ut nullæ insidiæ, hoc est, nulla proditio accessisset, nequaquam verò Jura Canonica in *cap. 1. de homicid.* præcedentia corrigere & qualitatem Amicitiae requirere insuper voluisse existimari debet, ut tamen volunt adversarij cum Reverendis. Domino Karg. *Tract. de Immunit. n. 161. & seqq.* Dian. *de Immunit. part. 1. resolut. 1.* ubi singulariter correctionem juris communis Canonici urget.

A S S E R T I O V.

S U M M A R I U M.

1. Ostenditur, quæ fuerit mens summi Pontificis Gregorij XIV.
2. Correctio juris est semper odiosa, & non facile inducenda.
3. In hanc rem patrocinari videtur etiam Bulla Gregorij XIV.
4. Ulterius assertur ratio de proditorio homicidio & explicatur mens Ecclesie.

Q UOD verò mens non fuerit Gregorij S. Pontificis, ita contra communem tunc Doctorum sensum præcedentia Jura Canonica in *cap. 1. de Homicid.* corrigere, & immutare, certum Nobis est, quia correctionis nullius, vel talis declarationis meminit ibidem, noti verò juris est, quod correctio juris odiosa, non modò ex simili ratione non admittatur, sed nequè ubi est major ratio, quia tantum correctum, quantum expressum, cum expediat potius jura juribus concordari, tex. & DD. in *cap. cum expediat. de Elect. in 6. l. precipimus. Cod. de appellat.* Baro Enekl *de privileg. parent. part. prior. privileg. 14. cap. 14. n. 27.* quin imò Gregorius XIV. S. Pontifex in illa sua Bulla contrarium potius, & quod non velit Jura Canonica in *cap. 1. de Homicid.* relata corrigere, propterea contestatur, quia præfatur ibidem, quod potissimum illis Scandalis, quæ juxta Constitutiones Sixti. V. & Pij V. suorum Antecessorum in ordine ad Reorum extractiones in casibus à jure etiam non permissis oriebantur, voluerit prævenire, ut

post verba Bullæ in super testis est cit. D. Karg. *De Immunit. dissert.*
 3 1. n. 13, per sequentia formalia: *Bullam hanc ob causam edidit, quòd cum Sixtus V. & Pius V. sancto Zelo ducti diversas facultates & indulta extrahendi criminosos ex Ecclesijs sub varijs modis & formis concessissent diversis Principibus Laicis, eorùmq; curijs & magistratibus, plerique eorum Ministri per falsas interpretationes illis abusi fuerint, cum non modica libertatis Ecclesiastica ac Immunitatis Localis perturbatione: cujusmodi vim Ipse Gregorius Pontifex adhuc Cremonensis Episcopus pertulisse dicitur, abducto ex ejus cubili ad publicos carceres confuga, qui sub ejus lecti episcopalis sponda latitaret.* Ecce hæc est ratio introductæ hujus Bullæ, ut modus circa extractiones indebitas per Laicos factas statueretur, *Ita tamen*, verba sunt paulò post in Bulla sequentia: *Ut quando præsens temporum calamitas, & nimia, que jam invaluit perversorum hominum malitia, id exposcit; aliquid etiam NB. ad terrorem delinquentium, & ad coercenda eorum facinora ultra id, quod præscilla illa Majorum nostrorum disciplina, & NB. verus Sacrorum Canonum norma præscriperat, in quibusdam casibus congrua moderatione adhibita permittamus.* quo ita stante, & in contrarium protestante S. Pontifice, quòd nimirum ad terrorem delinquentium, & coercenda eorum facinora potiùs ultra SS. Canonum præscripta velit aliquid introducere, quàm in tantum frænz laxare, vel eos corrigere, ut etiã singulariter fatetur Adversarius noster Francisc. Zypæ. *Jur Canon. lib. 3. de immunit. respons. 2. n. 4.* non possumus Nobis, ut verum fateamur, persuadere, quomodo tot Interpretes Juris, & Theologi in hoc gravissimo negotio, in quo quasi totus Christianus orbis tacitè conqueritur contra Immunitatem, in eam coeant sententiam, per quam foventibus odia, rancores, & Inimicitias capitales, ansa offertur necandi Inimicos sub spe fruendi immunitatis privilegio, tanquam si qualitas odij & Inimicitia in causa sit fruendi eo privilegio, cum ea cessante non fruenterentur. Nec percipere possumus, quomodo Sancta Mater Ecclesia, vel ullus S. Pontifex ex hypotheti hunc sensum constitutioni Gregorianæ tribuant, quando Tridentina Synodus *cap. 19. sess. 25 de reformat. tot.* tantisque pœnis supponit duellantes, auxiliares, & intrantes, cum si perpendatur bene, plus damni, atque scandali generari soleat ex hujusmodi insidiosis homicidijs, ut rectè advertit Laurent. Mattheu. *de re criminali controvers. 30.*

A S S E R T I O VI.

S U M M A R I U M.

1. Proditio variè sumitur, & quomodo.
2. Ostenditur, quòd proditio, insidia, fraus &c. in jure sint Synonima.
3. Fura de servis non præsument qualitatem amicitiae, sed inimicitiae.
4. Fura Canonica vix in alia re imitantur magis Leges civiles.
5. Plures textus ex jure civili in hanc rem adducuntur.

QUæ omnia ut eò evidentiora evadant, non ignoramus equidem, proditorem variè sumi, & quidem propriè, quando contra Principem sive statum publicum aliquid moliamur, ut notat Vincent. de Franq. *decis. 713. n. 15.* Matth. Sephan. *In criminal. constitut. art. 124.* Etiam non negamus, proditoris speciem esse, quæ fit sub Amicitiae Schemate, ut si quis prodatur Socium vel Itineris comitem, ut videre apud Farina. *quæst. 18. n. 78.* Sed hanc solam esse, & excludi hominis occisionem, quæ fit à tergo, ex insidijs & astutia, adempta omni defensionis juxta rationem, etsi ab Inimico, tantò minus evincunt adversarij, quanto certius Nobis videtur, quòd tam Jure Civili, & Canonico, quàm etiam ab utriusque juris Doctoribus proditio, insidia, fraus, machinatio & dolus communiter accipi soleant pro Synonimis, & ita quidem probat textus in *L. capitalium §. igne 11. ff. de pæn. L. Servum §. L. 7. & 8. Cod. de delatorib.* ubi cum priori loco diceretur, igne cremandos plerumque Servos, *qui Saluti Domini insidiaverunt*, explicatur in posterioribus, & repetitur, *Servum Domini delatorem juberi in exemplum omnium proditorum severissima sententia subijci*, qualis verò sit hæc Severissima sententia, exprimitur in *d. L. 7. & 8. Cod. cit. tit. Servus quidem statim igni traditur.* Item: & propter hanc occultam accusationem insidias alijs agere. Ita ut pœna imposita in *L. capitalium §. igne. ff. de pænis*, eadem sit, quæ statuta est in *d. L. Servum. Cod. de delatorib.* & crimen accusare dominum, de quo in *L. §. Cod. eodem.* idem quod insidiare dicitur,

dicitur, siue infidias agere in *L. 16. §. igne ff. de pæn. & prodere in L. Servum Cod. d. t.* per consequens verò idem est prodere, ac infidari juxta hos clarissimos textus. Neque dicas cum adversarijs, hîc qualitatem Amicitiaæ præsupponi, cum de servis tanquam domesticis Amicis agatur, tantum enim abest, ut jura Civilia hanc qualitatem servis tribuant, ut directè contrarium de ijs, adeoque Inimicitiam præsumant, quo sensu expressè cavetur, ne salus domini Servorum arbitrio committatur *L. 18. §. 5. ff. de quest. & ex eo prohibentur servi torqueri in caput domini, ne faciliter salutem, quam appetunt, infidijs prævertant, in terminis Henric. Zœl. in pandect. tit. de questionib. n. 47.* ubi insuper dicit, vulgare esse, *quot servi, tot inimici.* quòdque inter Dominum & servum nulla sit Amicitia, hisce verbis testatur Curt. de Alexand. *lib. 7.* quin imo in sacris paginis Michæ. *cap. 7. vers. 7.* & Matth. *cap. 10. vers. 36.* hæc veritas comprobari videtur, ibi. *Et inimici Hominis domestici ejus.* Tantum ergo abest. ut jura Civilia qualitatem Amicitiaæ ad prodicionem requirant, ut juxta probata & allegata directè contrarium, seu Inimicitias supponant, non verò in ulla re magis, quàm in hac Sacri Canones legibus civilibus juvantur, cum illæ, quatenus concessæ à jure Ecclesiastico immunitati non adversantur, approbatæ sint *Can. id constituimus. 17. quest. 4. cap. inter alia. ibi. juxta statuta Canonum, & traditiones Legum civilium. extra de Immunit. Eccles.* ut proinde in dubio de SS. Canonum sensu juxta leges Romanas interpretationem faciendam esse, Ipsi adversarij ultrò fateantur. Sed ut pergamus, textus etiam est expressus in *L. 4. ff. ad Leg. Jul. majest.* verbis: *Lege Julia Majestatis terreri eum, cujus dolo exercitus populi Romani in insidias deductus, hostibusque proditus erit.* Ecce in hoc textu Jctus clarissimè unum & idem esse statuit, in insidias deducere, ac prodere, agnoscente etiam Ludov. Pequer. *decis. 54. n. 7.* ibi. *nam hæc duo nomina, proditio scilicet & insidia synonyma sunt & unum & idem significant.* Faciunt insuper textus in *L. fin. §. 1. & §. 7. Cod. de re milit. L. 3. ff. de just. & jur. L. licet Cod. ad L. Cornel. de fiscijs,* ex quibus satis clarè eruitur, quòd alicui insidias ponere, vel infidari, sit mortem hominis querere per technas, artificium, fraudem, machinationem, & occultos laqueos, ut hæc fustis prosequitur Laurent. Mattheu *de re Criminal. controvers. 30. n. 36. & seq.*

ASSERTIO VII.

SUMMARIUM.

1. Efficaciter ostenditur ex Jure Canonico per insidias occidere esse proditoriè occidere.
2. Idem ostenditur ex probatissimis Juris utriusque Doctoribus.
3. Afferuntur Autores, qui expresse improbant doctrinam Bartoli.
4. Afferitur etiam auctoritas ex Jure Divino.
5. Proditoriè occidere est occidere retrò incautum, sive amicus sit sive inimicus.

Quod attinet Jura Canonica, est textus in sæpe citato *cap. 1. de homicid.* ubi alterum per industriam, & insidias, occidere, est occidere proditoriè, teste omni exceptione majore præstantissimo Didac. Covarruv. *Lib. 2. var. resol. cap. 20. n. 7.* ubi advertit contra Bartolum, & sequaces ejus, homicidium commissum per industriam insidiosam, homicidium proditorium dici, verbis: *adversus quos ego animadverto, id homicidium commissum fuisse per industriam insidiosam, quod sufficit, ut proditorium dicatur.* consentit Tiber. Decian. *Lib. 7. cap. 29. n. 19. in fin.* ubi in terminis tradit, proditoriè aliquem interfectum esse, quando incautus, & de retro occisus est. ibi. *Et pariter dicimus. proditoriè quem interfecisse, quando incautum & de retrò.* sequitur Fontanel. *claus. 4. Apost. 14. n. 118.* ubi postquam retulit opinionem Bartoli, ita concludit: *et tamen opinio nullatenus est tenenda, cum videatur expresse contra textum in cap. 1. de homicid, quo probatur, solam insidiosam industriam efficere delictum proditorium.* Hos comitatur Canonistarum Lux maxima Augustin. Barbosa in *cap. 1. de homicid* dicens: *proditoriè autem quemquam occidere, aut per insidias, pro eodem apud nos accipiuntur.* Et *Jur Ecclesiast. Lib. 2. cap. 3. n. 88* ibi, qui autem proditoriè, aut per insidias homicidium commisit, *Ecclesiastica Immunitate non gaudet. cap. 1. de homicid.* Et postea cum ad longum recitasset Autores ita tenentes subjungit: *Et expresse approbatur & recipitur in d. constitutione Gregorij XIV. ibi, qui proditoriè*

riè occiderit proximum suum, proditoriè enim quemquam occidere, aut per insidias, pro eodem apud Nostros in hac usurpatur tractatione. Videatur tamen etiam sub. n. 91. & 92. Jacob. Menoch. de arbitrar. Jud. casu. 361. n. 25. ubi ita loquitur: simplex verò animus deliberatus sine qualitate proditionis consideratur, & ideo verum est dicere, proditorem animo premeditato deliquisse; & per industriam, quod etiam affirmat Felin in cap. 1. de homicid. dum eum proditorem appellat, qui per industriam, & insidias alium occidit, id est, per insidiosam industriam. Profectò Prosper. Farin. quest. 18. n. 76. cum priùs retulisset sententiam Bartoli ad proditionis rationem requirentis qualitatem Amicitia, subjunxit hæc formalia: Cujus tamen opinio nullatenus est tenenda, tum quia est directò contra tex. in cap. 1. de homicid. quo probatur, solam insidiosam industriam efficiere crimen proditorium, tum etiam, quia est contra aliam communem, de qua suprâ. huc usque ille, qui eodem modo loquitur quest. 28. n. 24. etiam supposita Gregorij XIV. constitutione. In hæc rem etiam scribit doctiss. Anton. Matth. tract. de criminib. lib. 48. tit. 19. cap. 5. n. 4. verbis: Itaque accedam libenter ijs, qui scribunt indulgentiam non esse concedendam, si crimen atrox sit, velut parricidium, cedes proditoriè seu ex insidijs facta &c. Et ne infiniti simus in recensendis hinc autoritatibus, subjungimus adhuc ea, quæ habet R. P. Bernard. Sannig. Ord. Min. Tit. 49. de Immunit. Eccles. n. 9. quintum, ait ille, de proditoriè occidentibus proximum determinatur per cap. 1. de homicid. illis verbis: si quis per industriam occidit proximum suum, & per insidias, avelles eum ab altari meo, ut moriatur, idem habetur in constitut. Gregor. Sub hoc titulo comprehenditur omnis occisor occidens per insidias proximum suum incautum, nullibi sibi praevalentem ab insidijs, ut dicitur in L. propter insidias Cod. qui accusar. non poss. Accedit denique ultra loca jam suprâ ex Sacris litteris adducta Deuteronom. cap. 19. ubi sic dicitur: qui percusserit proximum suum nesciens, & qui nullum contra eum odium herè aut nudius tertius habuisse comprobatur, ad unam trium Urbium confugiat, & vivat, postea. Si quis autem odio habens proximum suum insidiatus fuerit vita ejus, surgensque percusserit illum, & mortuus fuerit, & aufferit ad civitatem perfugij, mittent Seniores, & eripient eum de loco effugij. vid. Guid. Papa. decis. 121.

Neque

Neque ignoramus, Testamenti veteris leges cæremoniales & Judiciales, Christo in Cruce mortuo, celsasse: *cap. translato de Constitut.* neque obligandi vim ullam habere; nisi à Legislatore Ecclesiastico in Corpus Juris relatæ vivificentur, prout docet S. Thom. 1. 2. q. 104. art. 5. Enimverò sicut Romani Pontifices leges hæcæ judiciales Ecclesiasticis constitutionibus solent sæpius renovare, & inviolabiles servare propter earum bonitatem; & commoditatem, tanquam quòd Deus Optimus Maximus ad Populi sui gubernationem eas olim dederit, dubitandum non sit, quin etiamnum maximè sint futurae utiles, ac necessariz, teste Barbof, in *cap. 13. n. 21. de Restitut. Spoliat.* ita non solum textus Exod. *vers. 14.* expressè est Canonizatus in *cap. 1. de homicid.* sed etiam non ad parvam illustrationem locus Deuteronomij *cap. 19.* veluti quasi cum Exodo citato conveniens adductus à doctiss. Fach. ibidem *cap. 93.* Sicut verò textus isti nullibi qualitatem Amicitiz ad prodicionem requirunt, sed ipsam Inimicitiam in odio requisito potius innuunt, ita Nostro judiciò sufficienter comprobatum est, tam in Jure Civili, quam Canonico, & apud probatissimos Authores per industriam & insidias occidere, & proditoricè occidere esse Synonima, consequenter ita occidentem juridicè, & non tantum in Vulgi existimatione pro proditorio Homicida accipi; atque sic Gregor. XIV. cum proditoricè occidentem exclusit ab Immunitate, in propria significatione repulisse eum, qui occidit per insidias; occidit verò per insidias in probata Sententia, qui etiam Inimicum occidit à tergo incautum, & nihil cogitantem, præcisa omni justæ defensionis & præcautelæ ratione, videatur Barbof. *collect. Apostol. decis. verb. Immunitas.*

A S S E R T I O VIII.

S U M M A R I U M.

1. *Quæ dicta sunt confirmantur etiam ex Lingua latina scriptoribus.*
2. *Textus in capit. 1. de homicidio explicatur, & ostenditur, quid fecerit Gregorius XIV.*
3. *Quoties probata est deceptio fraudulosa circa occisionem, hoc solo probata est proditio.*

4. Nobiscum etiam sentire videtur Rever. P. Pirhing.
5. Quid in hac re velint statuta Bavarica, & jus Regium Hispanicum.
6. Ratio adversariorum principalis etiam confutatur.
7. Ostenditur, quod adversariorum sententia bono publico ad-
versetur, cum facile sit inimicitias praemittere.
8. Ulterior adversariorum objectio egregie diluitur.

QUæ ita dicta sunt, confirmantur etiam ab optimis Linguae Latinæ Scriptoribus. Titus Liv. *histor. Roman. decad. 3. lib. 5. cap. 16.* hæc habet: *Grachus Fraudem sermoni & re obesse ratus, ac similitudine rei captus cum licetoribus ac turma Equitum ex castris profertur, Duce hoste in insidias precipitatus, hostes subito exorti, & ne dubia proditio esset, Flaccus his se adjungit, tela undique in Grachum atque Equites conijciuntur.* Expende nunc narrationis seriem, & verba, deprehendesque clarè, quod idem factum pro fraude, insidijs, & proditione reputetur, & quidem Duce hoste, seu Inimico. Tullius Cicero. *Orat. 38. pro Milone. n. 27.* sic scribit; *Interim cum sciret Clodius, neque erat difficile scire, iter solemne legitimum, nec necessarium ante diem 13. Calendarij Februarij Miloni esse Lanuvium ad flumen prodendum, quod erat Dictator Lanuvij Milo: Romæ subito ipse profectus pridie est, ut ante suum sundum, quod re intellectum est, insidias collocaret.* Attende nunc factum, & intelliges, quod inter Clodium & Milonem insidiæ sint, & inter Inimicos. Cornel. Tacit. *lib. 2. histor. cap. 25.* sic pariter pronuntiavit: *Celsus doli prudens repressit suos Vitellius temerè exurgentes, cedente sensim Celso, longius securi ulterò in insidias precipitatur.* Et paulò post de eodem conflictu, & iisdem loquendo sic dicit: *Victus præfectus Castrorum Julius Grachus tanquam fratri apud Othonem militanti proditionem ageret: cum fratrem ejus Julium Frontonem Tribunum Othoniani sub eodem crimine vinxisset.* Ecce quomodo iterum dolus pro

2 insidijs ponitur, & utrumque pro crimine proditionis. Ex his & alijs pluribus, quibus temporum angustia non patiuntur pro nunc inhærere, patescit, dolum, insidias, & proditionem pro una, eademque re usurpari Juridicè, historicè, & sic propriè. Sic verò, cum stante jure communi Canonico, ut ostensum est supra, summè du-
biunt

bium esset, an homicida ex proposito & animo deliberato haberetur pro homicida industrio, sic verò in *cap. 1. de homicid.* disjunctivè sumpto comprehenderetur, ac sacro immunitatis privilegio excluderetur, cum verò alijs cum Covarruv. d. *lib. 2. cap. 20. n. 7.* secus videretur, insuper requirentibus qualitatem proditoris, seu, ut homicidium fieret per industriam & insidias collectivè sumptas, hoc est, proditionem, supervenit Gregorius XIV. & in sua Bulla de anno 1591. usus ferè verbis cit. *cap. 1. de homicid.* per voculam *proditorie* hoc solum dubium tollere, & convenienter ad ea, quæ in veteri testamento *exod. cap. 21.* & *Deuteronom. cap. 19.* constituta erant, determinare voluit, ut imposterum nullus homicida, qui proximum suum proditoriè, hoc est, per insidias & industriam simul occidit, Sacra Immunitate gauderet. Quoties igitur comprobata est deceptio fraudulosa, & insidiæ artificiosæ ad occidendum incautum & nihil tale pro tunc præcaventem adhibita, hoc solo, sive Amicus fuerit occisus, sive Inimicus, probata remanet qualitas proditoris; nec convenit hoc verbum *proditorie* in quæstionem deductum aliter interpretari, quàm secundum dispositionem juris, & interpretum acceptionem. videatur P. Pirhing. *Jur. Cas. lib. 3. tit. 49. sect. 2. §. 1. n. 28.* ubi in sequentibus terminis remdocet: *Ceterum præter delicta allata ex c. inter alia c. ult. h. t. sunt adhuc alia quedam crimina atrocia excepta, in quibus non habet locum immunitas Asyli, etiamsi commissa sint extra Ecclesiam. Veluti primo. Homicidium proditorium, juxta c. 1. De Homic. ut si quis non tantum de industria, sive ex proposito: sed etiam per insidias, v. g. à tergo aggrediendo hominem occiderit, nam in cit. c. 1. copulativè requiritur, ut quis per industriam occiderit proximum suum, & per insidias, vel dolum, ita, ut per posteriorem vocem determinetur, & declaretur vox prior, ut sensus sit, si quis occiderit per industriam insidiosam, Covarruv. cit. c. 20. num. 7. idque procedit sive in Ecclesia sive extra illam, & sive Clericum sive Laicum proditoriè quis occiderit, & sive ipse Occisor fuerit Clericus sive Laicus, Covarruv. c. 1. Suarez cit. c. 11. n. 10. & 2. seq. Layman. in cit. c. 3. num. 8. Tertius Casus. Idemque est dicendum de eo, qui hominem veneno clam propinato occidit, cum illud sit homicidium qualificatum ac proditorium arg. *cap. 1. o. de malefic. ubi dicitur, plus est hominem extinguere veneno,**

Quam occidere. Et hic quidem casus, etiam nominatim est expressus in Constit. Gregorij XIV. edita anno 1591. qua incipit, cum alias & exstat apud Piassec in praxi Episc. p. 2. c. 4. art. 8. ibi: aut qui proditorie proximum suum occiderint. Et quamvis aliqui hoc extendant, etiam ad homicidium simplex, ex proposito, seu deliberato animo factum, quod & ob illud quis possit ex Ecclesia extrahi; contrarium tamen est verius, ac tenendum, quia cum exceptio illa sit odiosa, quippe qua adversatur favori, ac privilegio immunitatis Ecclesie concessa; ideo non debet extendi, sed potius strictè interpretari servata verborum proprietate. Covaruv. cit. loc. Suarez. | Laym.

- 5 Certè jura Bavarica sunt in ea sententia, ut cum Fachin. lib. 9. cap. 93. nec jura Civilia communia correctà esse censeant. Chur-Warvischer Malefiz Proceß: Ordnung tit. 2. art. 10. ibi: Erstlich die Todtschlager / welche jemand mit vorbedacht / vnd Fürsah / vnd noch mehr durch haimbliche Nachstellung vnd Verrätherisch / oder Bestellung der Todtschlager / oder durch Gift vom Leben zum Todt gebracht etc. prout fere etiam servatur jure Regio Hispanico, ut Nobis testis est cit. Covarruv. d. cap. 20. n. 7. Laurent, Matheu, de Re Criminal. Controvers. 30. Ceterum ut etiam de ratione, quam adversarij nostri pro sua sententia afferunt, aliquid dicamus, fita est ea in eo, quod inimicus ita à tergo occisus, & ex insidijs, vel etiam venenò sibi debeat imputare, quod à suo Inimico satis sibi non præcaverit. Delben. cit. cap. 16. dub. 10. sect. 2. n. 6. & 8. Enimverò ut ad confutationem non adducamus exempla in vulgus nota, quis sibi à vindicta, quæ nihil inausum relinquit, satis præcavebit unquam, si telis, gladijs, sclopetis, quaquà quis iter facit, & mille ejusmodi insidijs ita sese expositum perpendit, ut occisor Inimicus ad Immunitatem sacram confugere, membraque sua, & vitam servare possit; suffecerit verò hujusmodi fatalibus Inimicis, sese in vita conservasse, & pro ratione generis, conditionis & potentia sese vindicasse, contra illud Matthæ. cap. 5. ubi etiam *Inimicos nostros diligere*, & Deo, cujus est, vindictam relinquere, atque sic non odio persequi, & Inimicitias fovere jubemur, minus verò ex eo immunitatem sperare. Quin imò in adversariorum sententia Bulla Gregorij XIV. videtur vento scripta, vel certò calui rarò posthac exituro, cum facillimum sit rerum intelligenti Inimicitias præmittere, & sic eò tutius, quò gravius sub spe
- 7
- Eccle-

Ecclesiastici alyli peccare, cùm interim Reipublicæ interfit plurimum, homicidia publica, præmeditata, præsertim infidiosa maxime puniri, & sub specie Immunitatis Ecclesiasticæ civium vitam, & boni publici rationem non in tot, tamque aperta discrimina adduci. Neque satisfaciunt adversarij dicendo, quòd hujusmodi calu homicidij ita ex dolo & astutia perpetrati in Inimicum soleat ad instantiam Partis, vel Principis à S. Pontifice extraditio decerni, & concedi sacri privilegij privatio; præterquam enim, quòd ex hilce partibus difficilis ad S. Pontificem accessus sit, & interim custoditus, nescio, per quas rimas, & cucullatus, vel in sæminam mutatus soleat effugere, de qua re Reverendiss. D. Karg *n. 40.* ita hujus extraditionis concessio, & juris jam quæsitæ privatio tam facilis non est, & solùm aliquando ob criminum enormitatem, & ut futuris in Republica scandalis occurratur, non aliter conceditur, quàm ut confuga nihilominus à pœna ordinaria ultimi supplicij liber, extraordinariè puniatur, ut testis est Eminentiss. D. Cardin. de Luca *in miscellan. Immunit. discurs. 2. n. 5. & discurs. 11. n. 2.* sed suffecerit, ut diximus, talibus vitam conservasse, & reliquas Relegationis, vel triremium pœnas potentiâ, opibus, precibusque Amicorum cum tempore moderabuntur.

A S S E R T I O IX.

S U M M A R I U M.

1. *Fusè ad auctoritatem Bartoli respondetur.*
2. *Veneno aliquem occidere, est hoc solo proditorie occidere, sive si at ab amico, sive inimico.*
3. *Qui per assassinium occidit, etiam suo modò proditorie occidit & quomodo.*
4. *Exempla à Bartolo allata recipiunt suam responsionem & declarationem.*

UT nunc contrarijs satisfaciamus, ponit equidem regulam, Bartolus, quod prodere sit unum actibus ostendere, aliud in mente gerere; sed præterquam quòd ista regula adductis textibus non proberetur, ita ex ea etiam ex hypothese necessariò inferitur,

quòd toties intervenerit simulatio voluntatis occidendi, quoties non ostenditur intentio nocendi, & ita adfit proditio, etiam si hæc per Inimicum fiant, id quòd ex eo ostenditur, quòd necans aliquem venenò per insidias & proditoriè necare dicatur, ex solo hoc, quòd hujusmodi nihil cogitanti omnis defensio adempta sit, sive ad Amicò fiat, sive inimico, tex. in *L. 1. §. 18. ff. ad Silaniam*. ibi. *ceterum quid potuerunt facere adversus eos, qui venenò, vel quo alio more insidiantur* August. Barbof. Jur. Eccles. *Lib. 2. cap. 3. n. 49.* ubi ex communi sententia docet, quòd venenò occidens immunitate non gaudeat, eò quòd proditorius homicida fit, & tuto cauteque occidat aflu infidioso, nec requirit amicitie prætextum cum quindecim ibidem relatis Doctoribus usque ad Joan. Ant. Novar. *tit. de Immunit. Eccles. n. 76.* Sic etiam qui interficit per Assassinium, dicitur necare proditoriè, & infidiosè ut per August. Barbof. ibidem *n. 79.* & tamen in hoc non requiritur comprobatio qualitatis simulationis amicitie, neque tales prodiciones excluduntur ex eo, quòd comprobetur odium & inimicitia, seu rancor, D. Laurent. Mattheu. *de Re. Crim. contro. vers. 30. n. 50.* Ulteriùs procedendo Bartolus exemplum prodicionis ponit in socio Itineris, qui secum ambulantem percutit, nulla præcedente rixâ, & hoc probare intendit per *L. fin. Cod. de delatorib.* sed ut jam supra ostensum est, non de amico ibidem rescripserunt Imperatores, sed potius de Inimico, quia de servo, proinde doctrina Bartoli debet intelligi juxta subjectam materiam, & potius de Inimico, vel certè ita de amico, sicut inimico, cum tota ratio computandi servum delatorem inter proditores ibi sit, quia accusando Dominum Saluti ejus insidiatur, sub illo artificio, sive machinatione, ut deducitur ex textibus supra allatis, unde resultat, quòd, quoties machinatio sive cautela adhibeatur ad occidendum secure, jam adfit infidie artificiose, quòd est idem ac proditio, sive id fiat inter amicos, sive Inimicos, quòd enim infidie & artificiosa machinatio reperitur, ubi Inimicus Inimicum quærit cautè ad occidendum in palatio, in Curia, in sylva, & ubi eum inventum nequiter à tergo percutit ex improviso, nemo dubitare potest. Secundum exemplum ponit Bartolus ibi. *vel sedens tecum in mensa hoc faciebam*, in quo nullum textum allegat, & nihil addit de amicitia vel inimicitia, & merito, quia etsi minus contingat, quòd Inimici in eadem mensa assideant, ut sa-

era pagina attestatur contigisse *Lib. 2. Reg. cap. 13.* tamen etiam alias fieri aliquando potest, ut inimicitia dissimuletur, vel duo etiam Inimici à Tertio potentiori casu concurrentes mensura adhibeantur, ut in casu ante annum à me in Facultate relato factum erat, & digressi postea duellarunt, nonnè idem dicendum quò ad illos, qui in Curia, Palatio, vel aliàs loco tali concurrunt, ubi non rixæ, & pugnae habentur. Tertium exemplum huic controversiæ antiam præbens explicat Bartolus in eo, qui à tergo percutit, & in eo expressè requirit, quòd rancor non debeat adesse, ut proditio relutet: sed hanc regulam nullo textu juris stabilivit ibidem Bartolus, nec etiam simpliciter excludit proditorem ex rancore, sed quando esset rancor *inter me & te*, ita ut invicem inimici habeamur, & quando *illud, quod facio, in actibus ostendebam*, ex quibus verbis clarè satis resultat, quòd Inimicitia præcedens per actus externos manifesta debeat fieri, ita ut occiso fuerit possibile præcavere, verbis *in actibus ostendebam*: cum enim exclusio proditoris procedat ex præcautione possibili ex parte occisi, necessarium est, quòd priùs percipiat periculum sibi imminens ex parte Inimici, & in his terminis sequitur Ant. Gomez *lib. 3. cap. 3. n. 5.* doctrinam Bartoli ibi; *ex quo deducitur, & insertur, quòd si inimici erant invicem capitales*, Baiard *ad Clar. n. 25. ibi*: Ego tamen sequor opinionem Bartoli, qui dicit, occidentem per insidias vel retrò inimicum suum non esse proditorem, quia debet præcavere ab inimico suo. Sicque cæteri, tanquam si ratio unica non committendæ proditoris ea sit, quòd potuit ab Inimico præcaveri, sed hæc potentia præcavendi supponit noticiam Inimicitia per actus hostiles demonstratæ, aliàs cessabit possibilitas præcavendi, ac per consequens cessabit doctrina Bartoli, *tex. cit. L. 1. §. 18. ff. ad Silian.*

A S S E R T I O X.

S U M M A R I U M.

1. Respondetur adversantium argumentis, & auctoritatibus.
2. Afferuntur complures auctoritates pro nostra hucusque relata sententia.

3. *Clodius in facti specie propositus excluditur ab immunitate Ecclesiastica.*

QUOD verò adversa opinio admiffa fuerit à summo Pontifice Clemente VIII. testis est Nobis omni exceptione major Prosper. Farin. *de Immunit. n. 143.* ubi ex hac sola causa mentem suam ipse mutavit, & palinodiam cecinit, magis fortè in reverentiam Domini sui, cui deserviebat, quàm quòd à parte rei ipse ita sentiret, id quod colligi potest ex eo, quod hujus mutatae sententiae nulla afferat fundamenta, dicatque id factum de voto tunc duorum ibi relatorum Cardinalium, & quia statim *n. 144.* subjungit, fuisse in facto tamen tunc ab illo ipso Pontifice servatum contrarium, additque insuper pro nostra sententia nihilominus iterum gravissimos Interpretes. Quin imo Marius Ital. *de immunit. Eccles. Lib. 1. cap. 5. §. 4. n. 1.* attestatur de contraria hujus ipsius Papæ in hoc juris articulo mente; & contigit sæpius summos Pontifices in hujusmodi judicijs fuisse sibi invicem contrarios, cum aliud sit judicare ita in causis, & sentire, quàm publicè definire. *tex. expressus in cap. licet 3. in fin. de Sponsa duor. Augustin. Barbol. ibidem. n. 5.* Ita etiam in simili testabantur quidam Juris Canonici Interpretes, Gregorium XIII. respondisse, quòd in radice Matrimonij ad temporalia dispensare non possit, quod tamen alij de ipso negabant, ut videre apud Barbol. *votor. decis. Lib. 2. vot. 27. n. 25. in fine. & n. 31.* Dicitur equidem summus Pontifex omnia jura in scrutinio Pectoris habere. *cap. 1. de Constitut. in 6.* jubemur etiam in causis, quæ summi Pontificis judicio deciduntur, similiter judicare. *tex. in cap. in causis. 19. de sentent. & re jud.* Verùm sicut ad hoc requiritur, ut rigor æquitatis sit servatus, ita aliud est, sententiam à summo Pontifice admitti, aliud publicè pro bono Ecclesiæ decidi. *tex. in d. cap. 19. de sentent. & re jud.* Et similia judicia tumorum Pontificum non videntur ad Canonum universalium institutionem pertinere, ut in simili tradit Covarruv. *de Matrim. part. 2. cap. 7. §. 4. n. 25. & seqq. tex. & DD. in cap. quod proposuisti. 32. quest. 7.* & non tam spectatur, quid Romæ factum sit, sed quid fieri debeat *L. sed licet. ff. de officio proconsul. L. nemo. Cod. de sentent. & re jud.* & illum, qui solis exemplis utitur, ostendere se juris imperitum, dicit Alber. in *L. 1. n. 5. ff. de Constitut. Princip.* ubi carpit eos, qui ubi defuerint sibi jura

jura & rationes, nihil aliud sciunt allegare, quàm quòd ita fuit dictũ. Sic etiam Eminentissimus Card. de Luca *cit. discurs. 5 n. 6. & 7.* Adversariorum opinionem in praxi Romæ servari vix proposuit, fortè ex eadem ratione cum Farinacio, statim subjunxit, se ex genio vel desiderio Publicæ quietis ad compescendum delicta esse cupidum majoris restrictionis hujus materiæ contra delinquentes, ut exceptis illis delictis, quæ vulgò commiseratione digna dicuntur, Immunitas denegari deberet. Atque sic etiam Prosper. Fagn. in *cit. cap. inter alia n. 49. & seqq. de Immunitate*, quamvis Amicitia mentionem faciat (libene percepimus) non videtur voluisse Adversarijs subscribere, sed solum de eo, quòd homicida ex proposito, & animo deliberato, de qua controversia ibidem agit, adhuc gaudeat Immunitate, & quòd post Bullam Gregorianam hoc non amplius habeat dubium, attestari, an verò Clodius Noster, & similis ei Inimici sui percussor sacri assyli privilegio frui possit, non putamus ibidem decidi ab Autore hoc. Alij Interpretes sic violenter rapiuntur in contrarium, ut doctrinã Bartoli adductã, quæ solum in tertio exemplo de rancore & inimicitia mentionem facit, in omni homicidio ex odio præcedenti vel ex inimicitia proditionem excludant. Alij sic confusè quæstionem hanc tractârunt, ut Covarruv. Julium Clarum, & Petrum Placã allegare audeant pro doctrina Bartoli, quam expressè reprobârunt. Alij eam vel omninò non examinârunt, vel per principia non juridica, cùm tamen hæc ut causã Matrimonij, non per quoslibet, sed Judices discretos, qui potestatem habent judicandi, & Statuta Canonum non ignorant, tractanda sit arg. *cap. 1. in fin. de Consang. & affinit.* Denique respondemus sententias injure non numerandas, sed ponderandas esse, & tuentur nostra castra post Covarruv. Julium Clarum, Sanchez, Menochium, Gutirez, Afflictum Gygantem, Petrum à Placha aliòsque plures. Sunt inter Recentiores Franciscus Bermudez, Leonardus Franciscus, Marius *decis 713.* Marius Italus *tract. de Immunit. lib. 1. cap. 5. §. 4 n. 1. & seqq.* Laurent. Matthæus *de re Criminal. Controvers. 30.* Wilagut *de extens. Leg. cap. fin. n. 53.* Anastas *sermon. de sacra Immunit. lib. 3. cap. 16. ibidem n. 63.* Azered. in *Constit. Hispan. lib. 1. tit. 2. n. 11* aliique ab his relati, quibuscum interimus Clodium Nostrum non gauderet Immunitate. Ecclesia ex quo ita occidit Guriam Commilitonem per artificium & fraudem,

utur inimicum suum, ut ei se pro tunc defendendi fuerit præclusa
omnis facultas.

A S S E R T I O XI.

S U M M A R I U M.

1. *Ostenditur qua ratione Immunitas Ecclesiastica sit favorabilis, & sic satisfacit potissimo Adversariorum argumento.*
2. *Opiniones rigorosa sunt hac in parte contra delinquentes præferenda.*
3. *Laus eorum, qui Immunitatem Ecclesiasticam nimis Zelant.*
4. *Hac omnia à Nobis subiciuntur Ecclesie, & rectius sententis Judicio.*

AD ultimum & potissimum adversæ partis argumentum, quo dicunt, proditorium in materia hac favorabili esse strictissime sumendum. Ita respondemus, id imprimis nimium probare, quia summa proditio fit solum respectu Principis & Patriæ, ut expressis verbis testatur Bald. *vol. 4. Consil. 361. n. 3.* Prosper. Farin. *Lib. 1. tit. 3. q. 101. n. 78* Tiber. Decianus *cit. cap. 29. n. 4.* Deinde non procedit hoc in correctorijs juris; novam enim constitutionem semper ita interpretamur, ut minus corrigat, nec admittimus correctionem per subauditos intellectus, vel ex identitate rationis, vel quando alio modo hujusmodi leges possunt ad concordiam revocari, & Legislator de correctione facienda nihil præfatus fuit. *Tex. & DD. in L. præcipimus. §. ult. C. de Appellat.* Jacob. Menoch. *de præsumpt. 28. n. 1. & seq.* Possunt verò jura communia Canonica & Gregorij XIV. Constitutio nova pulcherrimè ad concordiam revocari & interpretari, ut ex præcedentibus patet, ergo; Videatur *cit. Francil. Zypæ. Jur. Canon. de Immun. lib. 3. Respon. 2. n. 7.* ubi propter rationem à Nobis significatam, licet subscribat, Dianæ sententiæ, sed non ex juris communis correctione, sed interpretatione. Verùm *tex. in cap. 1. de homicid.* ita interpretari, ut homicidium ex insidijs non dicatur commissum, nisi sub specie amicitie, forsitan nec Adversarij volent. Et ita jura priora contra communem sensum extensive interpretari, quid est aliud, quàm jura præcedentia corrigere, quamquam

quam aliàs qui declarat, nihil de novo fanciat, arg. *cap. 2. de Decim. in 6.* Deinde fortè retorqueri posset argumentum in Adversarios, saltem illos, qui negant Clericos hac Immunitate Ecclesiastica gaudere; etsi ea pia, favorabilis, concessa ob reverentiam loco sit: & privilegium contineat clausum in corpore juris, & latae interpretationis, quo argumento; alij Clericis immunitatem hanc adstruunt, Prosper Fagn. *ibi: n. 82. cap. P. Pirhing. de Immunit. n. 35.* ubi hoc ait esse præcipuum argumentum, quòd si verò in hoc articulo nihil probat in adversa sententia, etiam Nobis transire licet. Denique dicimus, Adversariorum argumentum non procedere, si, ut hîc contigit, cum materia favorabili Immunitatis concurrat bonum publicum, quoniam in concursu boni publici & privati primum sit præferendum, & sic in dubio opiniones rigorosæ contra confugientes potiùs amplectendæ sint, quæ est mens expressa Cardinal. de Luca *Miscellan. De Immunit. discurs. 2. n. 6.* *ibi. hinc propterea facti potiùs, quàm juris videntur hodie penè omnes juris quaestiones in hac materia localis immunitatis cadentes, an scilicet, & quando verificari casus exceptuati per hanc modernam Apostolicam Legem (Bullam Gregorij XIV.) cum quâ proceditur, quando scilicet crimen sapiat veram proditorem, seu verum assassinium, aliunde crimen exceptum, cum in hoc Ecclesiastici Scriptores Canonistæ & morales indiscretè magis forsàn, quàm par est, hanc Immunitatem Zellantes, ejùsque favorem nimium ampliãntes adeo subtiliter casum exceptorum verificationem desiderant, ut verè nunquam eorum verificatio juxta eorum sensum detur; Id autem videtur parum probabile, cum pro meo sensu rei pub. inter sit, favorem publica quietis publicique boni benigne potiùs agere, atque opiniones rigorosas contra confugientes potiùs amplectendæ congruum videntur. Item sub n. 9. ibi Large contra delinquentes potiùs in dubio procedendum videtur, non autem amplectendus Ecclesiasticorum, præsertim moralium Zelus ut in dubio pro immunitate respondendum sit, quoniam in concursu boni publici, & privati primum est præferendum. atq; in dubio pro eo responsendum; dicta enim benigna interpretatio ipsam Immunitatem non lædit, ut aliqui Zelatores credunt, cum ipsius substantia seu competentia in genere in nulla quaestione sit, sed quaestio in hujusmodi casibus exceptis favorem privati criminis potiùs percutiat, quod ipsorum sacrorum Canonum*

*Intentioni, quinimo expresse Dispositioni adversatur. Martius igitur, atque cum meliori Zelo, qui fieri potest, per Ecclesiasticos Prælatos ipsa Immunitas in genere tuenda est, & ne Laicali potestati concedatur illam sternere, sibi que jus dicere, atque cum propria auctoritate delinquentes extrahere, atque punire, sed quando ad ejusdem Institutionis Gregoriana Præscriptum ipsa laicalis potestas reverenter, ut decet, agendo ab Ecclesiastico Superiore, ad quem pertinet, extrahendi licentiam petit ratione criminis excepti, Istaque Immunitate indigni, tunc circumspectè ipsi Ecclesiastici Superiores in hoc procedere debent, non autem criminosos confovere, atque illorum privatum favorem publico bono præferre; Si enim ita Prælati, alijque Ecclesiastici Judices discretè, ut par est, se gerent, Secularium querela non audiretur, ideoque non lex, sed mala observatio legis tot producere solet inconvenientia, ipsiusque Immunitati præjudicialia deoque ut loco defensionis potius lesio ad præjudicium ipsius Immunitatis resultare soleat. Nempe Immunitas favorabilis est in hoc, ne per Laicalem potestatem indebita fiat extractio, & hoc probant jura in Canon. sicut antiquitus. *Can. Reum. 17. q. 4. Can. de raptoribus. caus. 36. q. 1. cap. inter alia de Immunitate.* Non est autem ita favorabilis, quatenus agitur de crimine excepto, cum interfit Reipublicæ delinquentes puniri. *tex. & DD. in L. ita vulneratus ff. ad L. Aquil. L. congruit. ff. de Officio. Præsid. L. 2. C. quando liceat unicuique se. L. si operis C. de pæn. Jodoc. Damhoud. pract. Crim. in proem. n. 1. & seqq. Ant. Faber in Cod. de his. qui ad Ecclesiam fug. definit. 1. ibi: ipsis quotidianis rerum experimentis compertum est, nihil posse dici, aut constitui periculosus, aut perniciosus, quam si sceleratis hominibus liberum sit fugiendo ad Ecclesiam effugere Judicis Laici coercionem &c.* Quid enim aliàs ex sententia magni Augustini sunt Magna Regna, quam magna latrocinia; ob quæ profectò Reipub. incommoda, quæ fortè Ecclesiastici ob rationem vitæ suæ magis securi, nèque hisce periculis, inimicitijs & odijs ita expositi, non ita perpendunt; Certè olim in Legibus Caroli Magni *cap. 8.* & in Legibus Longobardorum. *tit. de reverentia Eccles.* cessabat omnis Immunitas sceleratis aliàs concessa, ut testis est Gregorius Tholosan. *Syntagm. jur. lib. 33. cap. 22. in fin.* Atque sic cum etiam sit magna Ecclesiarum frequentia, atque mens ab initio concedentium Immunitatem fuerit non alia, quam*

quàm solùm fragilitate humana lapsis succurrere, cùm Domus Dei sit Domus Orationis, non spelunca Latronum, & Deus ipse vendentes & ementes non tulerit in Ecclesia, neque ex se indecens sit hominem sceleratum ab Ecclesia debita ratione abstrahi ad condignas pœnas, imò secundùm Senecam non possit Superis gratior victima maçtari, quàm homo sceleratus, ideo in genere Immunitatis privilegium restringunt Covarruv. *lib. 2. variar. resolut. cap. 20. n. 4.* Decian. *lib. 6. cap. 25. n. 14.* Petrus Ferrar. *in sua præct. tit. forma. inquisit. vers. ex ijs potest nunc quæri.* Nicol. Boer. *decis. 109.* Jodoc. Damhoud. *præct. Criminal. cap. 106. n. 21.* & *seqq.* sæpe laudat. Cardinal. de Luca, *Miscelan. Immunit. disurs. 10. n. 10* quo cùm in hæc verba finimus: *ut enim alibi inluuatur, commendabilis quidem nimium Ecclesiasticorum Zelus, Ecclesiasticam Immunitatem nervosè tuendi, in ijs casibus, quibus congruunt rationes, ob quas Immunitas concessa est, non autem commendabiles videntur ille indiscretæ Criticationes, qua ad aliud non serviunt, nisi at conservandum facinorosos homines, eosque ad crimina alliciendum cum publicæ quietis interversione contra Sacrorum Canonum, & Constitutionum Apostolicarum Constitutionem, mentem ac rationem; ac propterea firma manente in omni cussa observantia Sacrorum Canonum, & Constitutionum Apostolicarum in illis casibus, in quibus ita expresse disponunt, in alijs tamen casibus ambigujs ac interpretatione indigentibus (pro meo (& Nostro) tamen sensu vel genio, me (No.) subiiciendo semper iudicio Ecclesia ac Sacræ Congregationis) cuserem, ut interpretatio fieri deberet pro exclusione Immunitatis contra delinquentes, potissimè verò ob adeò excretum Ecclesiarum, ac Doctorum Regularium numerum, nimiamque frequentiam ac vecinitatem in Civitatibus ac locis habitatis, &c. torrius relinquit Tholoian. d. l. ubi videatur.*

A S S E R T I O XII.

S U M M A R I U M.

1. Secunda proposita questio etiam quàm brevissimè deciditur.
2. Valde probabile est, quòd tenens altare protatue gaudet Immunitate Ecclesiastica.

Alteram quæstionem nostram non facimus, sed solum apponimus resolutionem Doctissimi Patris Ant. de Quintanaduenas S. J. qui suis singularib. Theol. Moral. *tract. 4. sing. ult. n. 7.* hæc habet: Confirmatur eventu quodam singulari, cum enim in castris miles quoddam scelus morte dignum perpetrasset, confugit ad Ecclesiam, seu altare portatile pro missa celebranda in castro positum. Militum generalis Gubernator volens ab ista Ecclesia seu altare extrahere, ut debitum mortis supplicium inferret; territus est excommunicationis pœna lata à quodam viro Docto Societatis nostræ Episcopi vices in exercitu gerentis, si Reum ab Ecclesia seu altari illo extraheret. At Generalis Dux ne in excommunicationem incideret, & mortis pœnâ Reum plectere possit, castra in alium locum diverti iussit, ut divullo altari Reum caperet ac puniret. Sed S. J. Doctissimus vir Ducis Generalis animum penetrans tradidit Reo aram, at quæ est Ecclesiæ præcipuum Insigne, & Immunitatis, quâ Ecclesia gaudet, ratio præcipua; admonens ne eam à se removeri permitteret, donec in alio loco altare poneretur. Sic factum est; & Dux Generalis non est ausus capere Reum, utpote Ecclesiastica Immunitate gaudentem, eò quòd secum aram deferret. Hac de re ipsemet ex nostra Societate, qui hunc novum Immunitatis modum invenit, consulit Doctissimum Suarium, qui ei respondit, rectè egisse, probabilèque esse valdè, Reum illum eò quòd aram secum portavit, Immunitate gaudere & puniri non posse &c.
hu cuique ille.

*O m n i a ad majorem DEI Gloriam, Virginisque
Immaculate honorem.*

P A R E R G A.

I.

Imperium Romanum est à Græcis ad Germanos in Persona Caroli Magni translatum. *cap. venerabilem. 34. de Elect.* Card. Bellarmin. *Lib. 1. cap. 6.* Carolus Magnus fuit origine, sanguine, lingua, moribus, hoc est, integritate & fidei constantia Germanus, & natus in Bavaria in Castello tribus milliariibus supra Monachium sito, & Carlsburg dicto. *Aventin. lib. 4.* Imperium Romano Germanicum est Monarchicum. Theodor. Reink. *de Regim. Sacul. & Ecclesiast. lib. 1. class. 2. cap. 2. conclus. 5.*

II.

Ludovicus II. Baviaræ Princeps, Severus dictus anno 1273. ex voluntate & compromisso reliquorum Electorum elegit Rudolphum I. modernæ Serenissimæ Domus Austriacæ Progenitorem. *Specul. honor. Austriac. lib. 1. cap. 9. pag. 80.* Quotquot hodie sunt Comites Palatini, Originem suam debent Bavaris, & hunc Ludovicum Severum Baviaræ Ducem agnoscunt omnes Progenitorem. Nicol. Burgund. *in Electoral. Bavar. pag. 3.*

III.

Ludovicus hujus nominis. IV. Baviaræ Princeps, Modernorumque Baviaræ Principum Progenitor Augustissimus anno 1314. majoribus votis legitimè in Imperatorem Romanorum est Electus, præfuitque Imperio prudenter & fortiter usque ad annum 1347. *D. Herwarth. Ludov. defens. cap. 2. pag. 5. & seqq. part. 2. per tot.* Initia Collegij Electoralis adscribimus Ottoni III. & Gregorio V. Summo Pontifici natione Germano. *d. cap. Venerabilem 34. de Election. Gæwold. Michaël Schifferer dissert. de Orig. & Potest. Elector. thes. 4.*

IV.

Maximilianus I. Cæsaris Friderici III. unicus filius anno 1477. per Ludovicum Baviaræ Principem ejus vices agentem sibi Mariam Caroli Ducis Burgundiæ filiam unicam, & cum ea Provincias Belgicas desponsavit. *Specul. honor. Austriac. lib. 5. cap. 26. pag.*

pag. 855. Fridericus Imperator & Carolus Dux jam prius egerunt de hoc Matrimonio, & consenserunt. Specul. honor. Austriac. d. lib. 5. cap. 21. & 26. Nuptiæ à filiofamilias sine consensu Patris celebratæ de Jure Civili non solum sunt injustæ, sed irritæ, secus de Jure Canonico. Joan. Schneidewin, lib. 1. tit. de nupt. part. 2. n. 35.

V.

G Georgius Dux Baviaræ anno 1475. celebravit ferè splendidissimas, quas in historijs est legere, nuptias Landshuti cum Casimiri Poloniæ Regis filia Hedwiga, Alberti II. Cæsaris Nepte. Enituit ididem singularis virtus Christophori Ducis Baviaræ. Testis Matrimonij fuit Imperator Fridericus cum Maximiliano filio, aliisque Imperij Principibus & Episcopis D. Adlsreitter *Annal. Baviaræ part. 2. lib. 9. n. 27.* Ad Matrimonium requiritur de substantia Parochus & duo testes post Concil. Tridentinum. *sess. 24. de reformat. cap. 1.* Metus injustè incussus & gravis irritat Matrimonium, non tamen Sponsalia de futuro. *Can. inter cetera. 22. q. 4. cap. veniens de Sponsalib.*

V I.

T Heodo. III. Dux Baviaræ circa annum 626. magnò desiderio Ratisbonæ, quæ tunc Ducum Regia erat, à sancto Ruperto primus Baptismum, & Religionem suscepit, D. Adlsreitter, *Annal. Bavar. part. 1. lib. 6. n. 25.* In Bavaria præter Religionem Romano-Catholicam nulla, in Romano-Germanico Imperio verò præter eam etiam Augustana Confessio, & Calvinistarum seu Reformatorum hodie recepta est. Pax Religiol. *de anno 1555. §. 15. & 16. Instrument. Pacis. Monasteriens. art. 7. Olendenburg. Colleg. jur. publ. part. 2. discurs. 22.* Concordia inter has optanda, & speranda, si Imperatori Justiniano, & cum eo Primæ assentiamur. Joan. Fickler. *in sua Theol. Jurid.*

V I I.

O Tho Rex Hungariæ, & Princeps Baviaræ anno 1311. presentibus & consentientibus Otthone, & Henrico Ducibus Baviaræ suis Statibus Provincialibus Jurisdictionem Bassam concessit; cum verò hæc concessio ad prædia singularia Nobilium in Præfecturis Electoralibus sita non porrigeretur, ea anno 1557. ab Alberto Duce eatenus extensa fuit. Atque ista extensio dicitur in Bavaria die *Edlmans Freyheit. Freyheits Brieff. 1. & 60. testamentum*

tum potest apud omnem Judicem, qui Jurisdictione hac bassa præditus est, ad Acta fieri, sed non per procuratorem. Moller. *Semestr. lib. 1. cap. 9.* Si hæreditatem petivisti ex testamento, & succumbens postea ex Codicillo petere velis; actum agis. *L. fin. §. 1. C. 2. Cod. de Codicill.*

V I I I.

Albertus & Wolfgangus Duces Bavarix circa annum 1507. habito prius cum Statibus, & communicato consilio, in Principatu Jus Primogenituræ introduxerunt; approbante Cæsare. D. Adlsreitter. *Annal. Bavar. part. 2. lib. 9. n. 97.* Quot Rex vel Princeps talis relinquit Filios, tot inde promanant Primogenituræ, ex quibus prior Linea, donec durat, succedit, eaque absumptâ vocatur secunda, ac ita reliquæ deinceps. Et sic Masculo in primogenia Linea deficiente, non Propinquior Superstes ex tertio geniti surrogatur Stirpe, sed Regnum, vel Principatus defertur ad eum, in altera, qui ejusdem Gentis stirpe gradu antecedit, uno licet sit geniculo vel pluribus remotior. Belold. *de success. qua Regni fit jur. dissert. 9. n. 2.*

I X.

Dux Guilielmus Bavarix Princeps circa annum 1583. perfecit certos cum Reverendissimis Dominis Ordinarijs Bavarix, Auctoritate Nuntij Apostolici Feliciani circa Ecclesiastica articulos. Hæc Concordata etiam Juris Professor D. Lagus competenti cum Ducalibus Consiliarijs loco subscripsit. D. Hund. *in Metropol. Salisburgens. pag. 93.* In Bavarix circa Ecclesiastica debentur multa Principibus partim ex antiquissima, & partim ex Gallia traducta consuetudine, & jure Advocatix. Prænob. D. Doct. Bassus *Cent. 2. Controvers. 16. 17. 18.* Jam circa tempora Caroli Magni, & Leonis III. summi Pontificis, imò antè cœperunt in Bavarix Episcopatus erigi, de qua re vide Hund. *cit. Metropol. Salisburgens. Friburgens. &c.* liberalitate Ducum Bavarix. *tom. 1. pag. 2. 101. 183. 285.* Ordinatus per vim & metum validè ordinatur, non tamen prohibetur uxorem ducere. Barbol. *votor. decis. lib. 3. vot. 77.*

X.

Ludovicus Dives dictus Bavarix Princeps circa annum 1459. ex Vienenfi Academia cum hujus Scholæ omnibus privilegijs Auctoritate debita hac in re requisita & adhibita Universitatem Ingolstadtensem erexit: & circa annum 1472. solemniter publicavit.

Rottmar. *Annal. Univers. part. 1. pag. 38. & 47.* Censetur hæc Universitas ex Origine sua magis Clerica, quam Laica, magis Corpus Ecclesiasticum, quam Laicale. Soner. *de foro compet. cap. 6 n. 126.* Jurisdictionem habet in omnes Scholares, & subditos Academicos. Habet etiam Criminalem ex Decreto de anno 1605. Septembris 12. An hæc spectato jure communi competat Academij? in negativam propendemus cum Jacob. Wilenbach. *ad L. 36. Thes. 9. ff. de V. S.*

X I.

Maximilianus II. Bavarie Princeps potentissimus, postquam circa annum 1620. propè Pragam Fridericum Palatinum gloriosissimè devicit, jus Electoratûs, quo per Iniuriam vel errorem Domus Bavarica longo tempore tunc carebat Geewold. *de Elect. Bavar. propter ingentia sua merita denuò jure postliminij autoritate Ferdinandij II. anno 1623. reduxit in Domum suam, Liberos suos, totamque Lineam Guilhelmianam. Instrument. pacis. Westphalicæ. art. 4. Oldenburg. part. 1. discurs. 24. memb. 1. & 2. Princeps suis legibus quâ talibus neque tenetur directivè, neque coactivè. L. Princeps. ff. de legib.*

X I I.

Boij semper habuerunt suas peculiare Leges, & à potiori sequentes, nempe antiquitus librum vocatum *das recht Buech* / cujus Autores fuerunt quatuor filij Imperatoris Ludovic. V. seu IV. deinde constitutiones & ordinationes varias Alberti & Guilielmi. &c. Hæc jura plenissimè restituit Maximilianus, II. Elector & Princeps Bavarie anno 1616 & ordinavit hodierna Jura Bavarica. *Landrecht Pollicey / Gerichts : Malefiz vnd andere Ordnungen der Fürstenthumben Oberrn vnd Niderrn Bayrn.* Supervenit Ferdinandus Princeps, & edidit in conservationem Nobilitatis Bavaricæ Sanctionem Pragmaticam de anno 1672. Aprilis 20. Contrahere posset etiamnum hodie quoad Jura Bavarica, an habens precarium alteratum ein veranlaite Freyheit / oder Heringonst / sit Emphyteuta & habeat jus in re? Negabimus Disputationis gratiâ.

FINIS.

Pranobili Domino

FRANCISCO XAVERIO JOSEPHO
UNERTL, J. U. Candidato,

De Immunitate Ecclesiastica Differenti.

Jure certandum est, ubi Jure possis.
Suadet & Justam celerare pugnam
Æqua, quam fuso tueare promptus,
Causa, cruore.

Quippenî certes? tibi sacra pugnam
Numinis suadent veneranda Teëta.
Ipsamet prostant velut ad bravium, &
Arma laceffunt,

Ad suum leges vocitant asylum,
Quod tuo credunt clypeo tegendum.
Hoc ab adversis, Pugil erudite,
Protege telis.

Sed nec infestas metuas sagittas:
Nãmque, si pugnae sacrae sunt bravium
Ibit, & certum comes ad triumphum,
Qui præit autor.

Honoris ergò accinit

Franciscus Ferdinandus Kinsky,

S. R. I. Comes de Chinitz & Tettau

*Pranobili, ac Generoso Domino
Defendenti &c.*

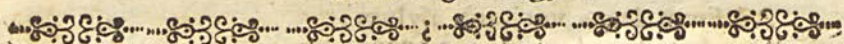
Dum Mars cruento frondet acinae,
Et fulminanti Pallas in Ægide
Armata bellat, laureasque
Teutonicis merit è Triumphis.

Tu litteratæ Pallad'is Affecla
Nunc incruentam nectis adoream;
Nec Marte bellator, sed Arte
Sacra fruis Themidi trophæa
Hic perge, quo Te fata Deûm vocant;
Excelsa quo Te destinat Indoles,
Natûmque magnis Pectus ausis;
Et meritas geminato palmas.
Sic, quod sagati Cuspide milites,
Sagacis acri mentis acumine
Tuere jus, & fas! togatus
Pro Patria, populoque certa!

Honoris ergò accinit

Ferdinandus Andreas Josephus L. B.

de Wiser, Dominus in Aldenbamberg,
& Zwingenberg, &c.

Eidem Pranobili Domino Defendenti.

Quid? Principalis Statua sit Seges belli?
Num deque, num sic lûsque subruis Jura
Juris Sacerdos? anne potiùs hanc almæ
Pacis quierisque otiique decernunt
Manere Sedem Jura? Sed benè est; Fixum
Stat fortibus conferre fortiter dextras;
Nec fit Leonis prælio satur Virtus
Socorde: Sic te Patriæ Leo Bojus
Pugnare, sic te Belgicus Leo poscit.
I, perge: dabitur certa pax triumphanti
Corona pugnæ, merita sæpius tantùm,
Monstrata pensans. Lentus at tace Scazon
Impar volanti Flandriæ in Caput laudi.

Ita singularis Amicitæ, venerationis & Plu-
rimorum titulorum ergò
accinit

Josephus Matthias Franciscus
ab Olwald in Aufhoven, J. U. Studiosus.

Eidem Prænobili Domino Defendenti

Ode Gratulatoria.

Eia! Surge, quid moraris?
Surge Musa, summe plectra;
Tange chordas, & serenam
Summe frontem, liberales

Funde plausus, jubilósque, prædicans Xaverium,
In patentem jam palæstram
Prodit, ardet dimicare,
Ingeniúque vim probare,
Audet unus ipte plures

Viribúsque præpotentes provocare Bartolos:

Classicum jam bella poscit,
Pugna fervet, hostis urget,
Pervolant, strepúntque tela,
Tela scuto sed repellit,

Utque telis tela reddat, promptus est ac impiger.

Jámque vincit gloriosus,
Et triumphat, literata
Quotquot adsunt in Palæstra;
Gratulantur Ore læto,

Destinántque Martialem in triumphum lauream,

Ergo Musa plectra summe,
Laureámque gratulare,
Aut tacendo te fatere,
Imparem cæpto, novique

Prædicandis te fatere Bartoli præconijs.

*Ita Honoris & peculiaris amoris ergò applaudit ac
gratulatur.*

Maximilianus Franciscus Erasmus

Udalricus Ridler, de & in Joanskirchen

J. U. Studiosus.

Eidem

PAx nulla terris. Undique Prælia :
Turbata Pallas milite perdidit
Inter tumultus turpè librum
Et Calamum. An calamo libròque

Ceu Ense bellat ? pugnat in æmula
Sacratioris Palladis area
Extemporali lite Victor
Non sceleri referare Asyla,

Inferta docti Candida syllabo
Francisce Martis Nomina gratulor,
Hac namque Tritonis palestra
Innumeros referes triumphos.

Sudata multo Sole scientia
Virtutque magnis empta laboribus
Pugnam coronant, dum potentem
Jura ferunt geminata peltam.

*Ita debita observantia & honoris
ergò precatur*

Franciscus Xaverius Josephus Gugler,
in Zeillhoven, J. U. Studiosus.

.....
*Ad Prænobilem & Doctissimum Dominum
Defendentem.*

**Theses ex utròque Jure sub ipsum statim anni
aulpicium propugnantem.**

VIx adimpleta redit annus urna
Palladis sacram vigil in palæstram
Surgis, an ipsum cupis ante cusu
Vertere solem ?

Dum

Dum riget pigro glacialis orbe
Terra stagnanti tepefacta motu
Te Triumphantis generosus urit
Nominis ardor.

Dum quiescentum tacitus Sororum
Cætus hybernat, meditaris arma,
Nunquid hac pulchros alij triumphos
Præripis arte?

Anne fors ipsum gelidi *bifrontem*.
Præsidem Mensis socia laceffis
Lite, quæ Victo *celebrem*prehendas
Numine *clavim*.

Quæ profanatam referare Pacem
Quæ potes Sævum cohibere Martem
Quin & hanc dudum Vigilavit *Hagæ*
Cernere *clavim*.

En novæ Virtus rediviva Pugnæ,
Venit, & Vidit, simul atque Vicit.
Quæque conflictum dedit hora, Vidit.
Hora triumphum.

Dum Theatrali geminata plausu
Jura defensas, humeris severæ
Principum Curæ, Bavarusque dorso im-
Ponitur orbis.

*Ita Honoris & debite observantia
ergo*

aggratulatur

Fr. Gelasius Hieber. Ordinis Eremit.
S. Augustini SS. Theol. & SS. Can.
Studiosus,

Eidem Prænobili Domino Defendenti.

BIs quater æthereum vix Sol gyrauerat orbem,
Jam novus à Superis Triboniane redis.
Bruxellis reducem vix te spectauerat Ister,
Auspice jam rursus Pallade Victor abis.
I, Propera Syrijs redimitus tempora fertis
Ardua quæ gemini jura tulere fori.
I, Propera, prosperando etenim tua gloria crescet:
Iple comes Comitum te comitabor Hagam.
Hæc quoque præteritis Franciscæ appende trophæis,
Quæ dederant meritis iusta Theatra tuis,
Nempe secuturis erat hoc præcludere factis,
Sic lacerat geminas Herculis ira boas
Sed satis est. Tacito Regina Modestia vultu
Obducit medijs vela pudica genis.
Nam tibi virtutes, an tu virrutibus addas
Nescio. Fronte potest, sis quid, aperte legi.

ita accinit

Devotissimus Capellanus

Antonius Felix Mayr, J. U. Candidatus.

